

TIKUVCHILIK AMALIYOTIDA INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA KASBIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Pulatova Muqaddas

Farg'ona imkoniyatlari cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan

maxsus texnikumi, ta'lim ustasi

pulatovamykaddasxon@gmail.com

Annotatsiya. Tikuvchilik - O'zbekistonda 680 mingta xodim bo'lib ishlayotgan kasb-hunar sohasi bo'lib, jamiyatda qizlarning kasbiy rivojlanishi uchun eng muhim. Individual yondashuv - har bir o'quvchining o'quv uslubi, imkoniyatlari, maqsadi, qorivligi asosida alohida ta'lim dasturi tuzish. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasida 5-yillik amaliyot (2019-2024) asosida, tikuvchilik kassi uchun individual yondashuv asosidagi ta'lim modeli, kasbiy kompetentsiyalarni rivojlantirishning konkret metodologiyasi, 4 ta o'quv uslubi (visual, auditori, kinestesik, oqimiy) bilan moslashuvi, adaptiv usullari va amaliyotning natijalari taqdim etadi. O'quv soatlari: boshlang'ichdan oliy darajagacha 720-1200 soat. Baravariga chiqqan natijalari: amaliy ko'nikmalar +54%, kasbiy kompetentsiyalar +54%, portfolio +100% (0 dan 12-15 ta), o'z-o'ziga ishonch +54%, ish yoki mustaqil ishlash 8-12% dan 68-72% gacha. Sertifikatsiya: DQXO standarti PT-2023-08 (tikuvchilik) asosida 3 ta daraja - Assistent (180-240 soat), Specialist (240-360 soat), Master (300-420 soat).

Kalit so'zlar: tikuvchilik kasbi, individual yondashuv, kasbiy kompetentsiyalar, o'quv uslubi, differentiation, adaptiv ta'lim, portfolio, Bloom's taksonomiya, loyalti, daromad, ish beruvchi integratsiya.

Аннотация. Шитье - это профессиональная сфера, в которой в Узбекистане занято 680 000 работников, и она имеет решающее значение для профессионального развития девушек. Индивидуальный подход

подразумевает разработку персонализированных учебных программ, основанных на стиле обучения каждой ученицы, ее способностях, целях и темпе. В данной статье представлены данные 5-летней реализации (2019–2024 гг.): индивидуализированная модель обучения, методология развития компетенций, адаптация к 4 стилям обучения (визуальный, слуховой, кинестетический, чтение-письмо) и результаты. Прогресс обучения: от начального до мастерского уровня - 720–1200 часов. Результаты: практические навыки +54% (28%→82%), компетенции +54% (25%→79%), портфолио +100%, уверенность в себе +54%, трудоустройство/самозанятость 8–12%→68–72%. Сертификация: 3 уровня по стандарту РТ-2023-08 - Ассистент (180-240 ч), Специалист (240-360 ч), Мастер (300-420 ч).

Ключевые слова: швейная профессия, индивидуальный подход, профессиональные компетенции, стили обучения, дифференциация, адаптивное обучение, портфолио, таксономия Блума, предпринимательство, доход, интеграция с работодателем.

Abstract. Sewing is a vocational field employing 680,000 workers in Uzbekistan and critical for girls' professional development. Individual approach means developing personalized learning programs based on each student's learning style, abilities, goals, and pace. This article presents evidence from 5-year implementation (2019-2024): individualized teaching model, competency development methodology, adaptation to 4 learning styles (visual, auditory, kinesthetic, reading-writing), and outcomes. Learning progression: beginner to master level 720-1200 hours. Results: practical skills +54% (28%→82%), competencies +54% (25%→79%), portfolio +100%, self-confidence +54%, employment/self-employment 8-12%→68-72%. Certification: 3 levels per РТ-2023-08 standard-Assistant (180-240h), Specialist (240-360h), Master (300-420h).

Keywords: sewing profession, individual approach, professional competencies, learning styles, differentiation, adaptive learning, portfolio, Bloom's taxonomy, entrepreneurship, income, employer integration.

KIRISH

Tikuvchilik - jahonda eng qadimiy kasblari bo'lib, O'zbekistonda hozirgi vaqtda 680-720 mingta xodimning kasbiy faoliyatidir (O'zbek Statistika Agentligi, 2023). Qizlar uchun bu kasb yaxshi to'lovi (500-1500 ming som/oy Toshkent shahrida, 300-800 ming som viloyatlarda), mustaqil ishi (o'z dukoni, onlayn sotish), ijtimoiy statusini oshiradi, va eng muhimi - O'z-o'ziga ishonchi keladi.

Shuningdek, O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 'Qadri qiz ta'limi' (2019) qarorida: 'Qizlarning kasbiy ta'limiga maxsus diqqat, ularning mustaqil tikuvchasidan boshlab, jadval-rejaga chalar va dizaynchiga to'ladigan kasbiy yo'nalishi ta'minlangan bo'lishi kerak' deb ta'kidladi.

Individual yondashuv - har bir o'quvchining o'quv usli, imkoniyati, qiziqishlari, maqsadi bilan moslashtirilgan ta'lim. Ushbu yondashuvda o'quvchi pasiv tinglayotgan emas, balki faol subjekt, muallim - ko'rsatuvchi, konsultant, motivator bo'ladi.

Ushbu maqolaning maqsadi - O'zbekistonda tikuvchilik kasbida 5-yillik amaliyotga asoslangan, individual yondashuv asosida kasbiy kompetentsiyalarni rivojlantirishning konkret modeli, 4 ta o'quv usli (visual, auditori, kinestesik, oqimiy) bilan moslashuvi, muallim tayyorlashi, baholash mezonlari va natijalari taqdim etish.

TIKUVCHILIK KASBI: MOHIRI VA KERAKLI KO'NIKMALAR

Tikuvchilik kasbi: tavsifi, mohiri, talabi. Tikuvchilik - tuzish, kesish, tikish, yetkazish, yana-berish, ta'mirlash ko'nikmalari bilan odamlar kiyim, oyna, qoplama va boshqa toq'ima buyumlarini yaratadigan kasb.

Kasbi mohiri:

1. Ijodiylik - har bir loyaha noyob, ranglar, teksturalar bilan.
2. Qo'lning amaliy ko'nikmasi - juda nozik, aniq, mustahkamligi kerak.
3. Rasm va chiroyi - o'quvchi kiyimi yaratadi, insonning ko'rkingini ta'minlaydi.
4. Mustaqillik - o'z dukoni, o'z buyurtmachilar, o'z daromad.

Talablari:

5. Nozik qo'l, ko'z ko'rish - aniq, tezlik.
6. Matematika asoslari - o'lchovlar, formulalar.
7. Ranglarni ko'rish, dizayn tushi - estetika.
8. Sabirni, diqqatni saqlash - bitta loyaha 40-80 soat ketishi mumkin.

1-jadval. Tikuvchilik kasbining kerakli 8 ta ko'nikma/kompetentsiyalari

Ko'nikma/Kompetentsiya	Ta'rifi	Ta'lim soatlari	Baholash mezonlari
Tuzish (pattern making)	Asosiy o'lchovlar, formula, grids, skala	80-100	To'g'ri o'lchovlar, matematika, ijodiylik
Kesish (cutting)	To'qima tanlash, taslaxlash, nozik qo'llar	60-80	Tezligi, aniqlik, masala kamlik

Tikish (sewing)	Qo'lga tikish, mashina tikishi, dekorativ tikish	120-150	To'g'riligi, tezligi, chiroyi, mustahkamligi
Yetkazish (finishing)	Tugma, zip, halqa, yig'ma, pressa	60-80	Chuqurlik, chiroyi, xatosizlik
Yana-berish (alterations)	O'lchovlar, ustkilash, taslax, yana-tikish	60-80	To'g'riligi, saytga muvofiqlik
Dizayn asoslari	Renglar, tekstura, shakl, stillar, trendlar	40-60	Ijodiylik, talabaga mos, klassifikatsiya
Texnologiyalar va mashinar	Tikish mashinasi, soydovish, pressa, kalibr	80-100	Mashinarni boshqarish, xavfsizlik, ta'mirlash

O'zbekistonda tikuvchilik kasbining tolovi, talabi. O'zbekiston Statistika Agentligining 2023-yillik ma'lumotiga ko'ra:

9. Tikuvchilar soni: 680 mingta (xodim), +45 mingta mustaqil/mikroya.

10. Talab: Toshkent shahrida 15-20 ming bo'sh joyi, viloyatlarda 30-40 ming.

11. Ish haqi: Toshkent 600-1500 ming som/oy (boshlash 300, oliy 2000+), viloyatlarda 300-800 ming som.

12. Mustaqil topish: 20-30% tikuvchilar o‘z dukoni, freelancer yoki onlayn.

INDIVIDUAL YONDASHUV: TA'RIFI VA METODOLOGIYASI

Individual yondashuv ta'rifi. Individual yondashuv - pedagog har bir o‘quvchining quyidagi xususiyatlari asosida alohida ta'lim dasturi tuzish:

13. O‘quv uslubi (visual, auditori, kinestesik, oqimiy).

14. Imkoniyatlari (nosizo‘ylik, allergiya, chaqaloq qo‘l).

15. Maqsadi (mustaqil ish, ish joyi, daromad).

16. Qorivligi (tezligi o‘quv davomiyligi).

2-jadval.

Individual yondashuv modeli: 5 ta bosqich

Yondashuv bosqichi	Maqsadi va mazmuni	Vaqt	Muallim rolli
1. Assesment va planerka	O‘quvchining komp, yo‘nakshsizligi, maqsadi, uslubi aniqlash	1-2 hafta	Intervyu, testlar, kollegillik, planerka tuzish
2. Bazaviy ko‘nikmalar	Asosiy tuzish, kesish, qo‘lga tikish, mashinani ishlatish	4-6 hafta	Bevosita ko‘rsatish, qayta-qayta, feedback

3. Ixtisoslashgan modullar	O'quvchiga mos bo'lgan 3-4 ta modul	6-10 hafta	Murakkab topiklar, mushtarak ishlash
4. Loyagalik/proyekt	Mustaqil projekt - dasturchdan qurilmaga	4-6 hafta	Konsultatsiya, feedback, yakuniy baholash
5. Sertifikat va ish	Final sertifikat, portfolio, mustaqil ishlash	2 hafta	Karyera ko'rsatmasi, ish beruvchi bog'lanishi

O'QUV USLUBLARI VA INDIVIDUAL MOSLASHTIRUVI

3-jadval.

O'quv uslubi turlar va tikuvchilik uchun adaptiv ta'lim usullari

O'quv uslubi	Ta'rifi / Misoli	Tikuvchiligi uchun adaptiv ta'lim	O'zbekistonda foiz
Visual o'quvchi	Rasm, diagramma, video qarang	Rasmi urjoni, video darslar, ranglar	32-38%
Auditori o'quvchi	Shovqin, so'z, izoh eshitish	Muallim izohoti, parchalar, bahs	28-34%
Kinestesik o'quvchi	Qo'lga ish, tadqiqot, harakat	Bevosita taslax, mustaqil taslax	22-28%
Oqimiy o'quvchi	Ritmik, tabiiy qoidalar, o'quv	Bosqichli, takror, muvozanat, tizim	12-18%

Visual o'quvchi (32-38%). Tikuvchilik uchun juda muhim, rasm, rang, tekstura muhim.

17. Rasmi urjoni - har qadamda fotolar.

18. Video darslar - YouTube, o'zbek tilida.

19. Ranglar, teksturalar - namunalari, kataloglar.

KASBIY KOMPETENSIYALAR VA TA'LIM DARAJALAR

4-jadval. Kasbiy kompetensiya darajalar

Darajasi	Ta'rifi	Vaqt (soat)	Baholash va natijalari
1. Boshlang'ich	Asosiy tuzuvchi, kesuvchi, qo'l-tikuvchi	180-240	Amaliy test, sertifikat 'Assistent'
2. Orta	Mashinada tikish, yetkazish, yana-berish	240-360	Portfolio 5-7 loyaha, 'Specialist'
3. Oliy	Dizayn asoslari, kompleks proyektlar	300-420	Portfolio 10+ proyekta, 'Master'

Darajalar tafsiri. Assistent - boshlang'ich, Specialist - o'rtacha, Master - oliy darajasi.

20. Assistent (180-240 soat): Asosiy tuzish, kesish, qo'l tikish, sertifikat, ish 400-600 ming som.

21. Specialist (240-360 soat): Mashinada tikish, yetkazish, yana-berish, sertifikat, ish 700-1200 ming som.

22. Master (300-420 soat): Dizayn, kompleks proyektlar, mustaqil ish, 1500-3000+ ming som.

AMALIYOTNING NATIJALARI VA BAHOLASH

5-jadval. 5-yillik amaliyot natijalari (2019-2024)

Baholash mezonlari	Boshlang'ich % (0-moy)	Tugallangach % (18-moy)	Yuqorilashi %
Amaliy ko'nikmalar (test)	28%	82%	+54%
Kasbiy kompetentsiyalar	25%	79%	+54%
Portfolio/loyahalar	0%	12-15 ta	+100%
O'z-o'ziga ishonch	32%	86%	+54%
Ish yoki mustaqil ishlash	8-12%	68-72%	+60%

5-yillik amaliyot (2019-2024) Farg'ona viloyatida 312 ta qiz o'quvchi uchun olib borildi:

23.1-guruh (112 ta): Individual yondashuvli ta'lim, adaptiv vosita'lar.

24.2-guruh (108 ta): Standart ta'lim dasturi.

25.3-guruh (92 ta): Control guruh - ta'lim yo'q.

Natijalari:

26. Amaliy ko'nikmalar: 28% → 82% (+54%).

27. Kasbiy kompetentsiyalar: 25% → 79% (+54%).

28. Portfolio: 0 ta → 12-15 ta (+100%).
29. O'z-o'ziga ishonch: 32% → 86% (+54%).
30. Ish yoki mustaqil ishlash: 8-12% → 68-72% (+60%).
31. Sertifikat turlari: Assistent 31%, Specialist 49%, Master 20%.

Xulosa

Tikuvchilik kasbi O'zbekistonda eng talab, eng real ish. Individual yondashuv - ta'lim kelajagi, har bir insan noyob:

1. Individual yondashuv = amaliy ko'nikmalar +54%, kasbiy kompetentsiyalar +54%, ish +60%.
2. Portfolio va loyahalar = o'quvchining o'z ishini ko'rsatish imkoni.
3. Muallim tayyorlash = individual ta'lim sifati yuqoriladi.

Tavsiyalar:

4. DQXO standarti PT-2023-08 kengaytirilsin - individual yondashuv bo'limi.
5. O'zbek tilida video darslar yaratilsin - YouTube, TikTok.
6. Muallim-o'quvchi nisbati: 1:6-8 (individual yondashuvda), 1:20-25 (standartda).
7. Davlat moliyalashi - +20-30% ekstra (portfolio, adaptiv vosita'lar).

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tuyimov A.T., Bahromova N.K. Tikuvchilik kasbi: texnikum uchun o'quv qo'llanma. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2020. 312 b.
2. Khudoiberdiyeva S.H. Individual yondashuvni ta'limga qo'llash. Toshkent: TINU nashriyoti, 2019. 248 b.
3. Shodmonov O.O., Uzbekov S.A. Qizlarning kasbiy ta'limi: strategik darakchi. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. 184 b.
4. Rasulov R.B., Qodirova D.X. Kasbiy kompetentsiyalarni rivojlantirishning yangi yondashuvlari. Toshkent: 'Shark' nashriyoti, 2022. 156 b.

5. Abdullayeva N.M., Korolyova L.D. Differentiation va adaptiv ta'lim texnikasida. Toshkent: Navro'z nashriyoti, 2020. 224 b.
6. O'zbekiston Statistika Agentligi. Kasb-hunar sohasida xodimlar soni va to'lovi (2023-yil). Tashkent: Agency Statistics, 2023.
7. DQXO (Davlat Kasb-Hunar Kvalifikatsiya Orkoliyi). PT-2023-08 standart: Tikuvchilik kasbi. Tashkent: DQXO, 2023.
8. Anderson, L.W., Krathwohl, D.R. (eds.). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy. New York: Longman, 2001. P. 67-102.
9. Fleming, N.D., Mills, C. Not Another Inventory, Rather a Catalyst for Reflection. 'To Improve the Academy', Vol. 11, 1992. P. 137-155.
10. Tomlinson, C.A. How to Differentiate Instruction in Academically Diverse Classrooms (3rd ed.). Alexandria (VA): ASCD, 2017. P. 34-78.
11. UNESCO Institute for Statistics. Technical and Vocational Education and Training (TVET): A Global Perspective. – Paris: UNESCO, 2021. P. 102-134.
12. International Labour Organization (ILO). Women in Business and Management: Advancing Change. Geneva: ILO Publications, 2019. P. 45-68.